

Nasjonalrapport for Norge

Av Martin Børresen, Marius Pilgaard og Marie Bjørneby

Tema for NSFR-seminaret i 2014 er «Corporate Taxation and the International Challenge». I lys av retningslinjene til de nordiske nasjonalrapportørene, gir vi i denne rapporten en oversikt over prinsipper i det norske selskapsskattesystemet og utviklingstrekk de siste ti årene (punkt 1). I punkt 2 vurderer vi selskapsskatten og internasjonale utfordringer.

1. Utvikling i skattereglene

1.1. Generelle utviklingstrekk

Norge har siden skattereformen i 1992 hatt et prinsipielt forankret skattesystem med relativt lave skattesatser og brede skattegrunnlag. Norge var, sammen med andre nordiske land, tidlig ute med å redusere selskapsskattesatsen kraftig. Med skattereformen i 1992 ble selskapsskattesatsen redusert fra 50,8 pst.¹ til 28 pst. Samtidig ble skattegrunnlagene utvidet med sikte på å i størst mulig grad gjenspeile reelle økonomiske forhold. Det ble innført en todelt satsstruktur i inntektsbeskatningen med 28 pst. skatt på all alminnelig inntekt (alle inntekter til personer og selskapsoverskudd) og i tillegg trygdeavgift og ev. toppskatt på personinntekt (lønns-, nærings- og pensjonsinntekter). Alle kapitalinntekter, uavhengig av om de ble opptjent i selskaps- eller personsektoren, ble dermed skattlagt med 28 pst. Siden den gang har skattesatsen på alminnelig inntekt ligget fast på 28 pst. inntil den ble redusert til 27 pst. i 2014.

Før 1992 var bedriftsbeskatningen overbelastet med stadig nye, og til dels motstridende mål. Høye formelle skattesatser og manglende nøytralitet i skattegrunnlagene ga dårlig ressursutnyttelse og svekket skattesystemets omfordelende egenskaper. Etter 1992-reformen har hensynet til effektiv ressursbruk vært førende for utformingen av bedrifts- og kapitalinntektsbeskatningen. Bedrifts- og kapitalinntektsbeskatningens rolle er dermed å skaffe inntekter til det offentlige med minst mulig vridning i ressursbruken, mens fordelingspolitiske mål ivaretas gjennom en progressiv beskatning av personinntekt (arbeids- og pensjonsinntekt) kombinert med formuesskatt. Det er lagt særlig vekt på prinsippene om likebehandling av ulike investeringer, finansieringsformer og organisasjonsformer og symmetrisk behandling av inntekter (gevinster) og utgifter (tap). Dette tilsier blant annet at skattepliktig overskudd så langt som mulig skal fastsettes i samsvar med bedriftsøkonomisk overskudd. «Varige og betydelige» driftsmidler aktiveres i ulike saldogrupper og avskrives med satser som i prinsippet skal gjenspeile antatt årlig verdifall. Finansdepartementet beregner i 2014 en skatteutgift som følge av at avskrivningssatsene antas å være høyere enn gjennomsnittlig faktisk økonomisk verdifall for hhv. skip, fartøyer, rigger mv. (saldogruppe e), maskiner, personbiler, inventar mv. (saldogruppe d, både for den ordinære satsen og for

---

¹ Den reelle skattebelastningen kunne reduseres til 39,1 pst. ved å avsette til konsolideringsfond.

startavskrivning), samt husdyrbygg i landbruket (forhøyet avskrivningssats i saldogruppe h).² Avskrivningsreglene i perioden 1990-2014 er beskrevet i vedlegg A.

Et av målene med 1992-reformen var at skattesystemet ikke skulle påvirke hvorvidt overskudd i selskapene ble tatt ut eller holdt tilbake. Før reformen var utbytte normalt skattepliktig på mottakerens hånd (statsskatt), mens selskapene bare i begrenset grad fikk fradrag for utdelingen (dvs. delvis dobbeltbeskatning). Det var også egne særregler for beskatning av aksjegevinster.³ Skattereglene kunne dermed bidra til innlåsing av kapital i det enkelte selskap, slik at kapitalen ikke ble kanalisert dit den kastet mest av seg.

Etter 1992-reformen innebar godtgjørelsesreglene (innført f.o.m. 1993) at utbytte fra norske selskaper i praksis ikke lenger ble skattlagt på aksjonærens hånd. Ved beregning av gevinster og tap på aksjer i norske selskaper sikret RISK-reglene (innført f.o.m. 1992) at aksjonæren ble godskrevet den inntekten som var skattlagt i selskapet i aksjonærens eiertid, slik at den delen av gevinsten som skyldes tilbakeholdt overskudd, ikke ble skattlagt. Utbytter og gevinster på aksjer i utenlandske selskaper ble imidlertid beskattet fullt ut (for utbytter ble det gitt kredit for skatt betalt i selskapets hjemland).

For å unngå at aktive eiere kunne få reelle arbeidsinntekter skattlagt som utbytte, ble disse skattlagt etter delingsmodellen. Dette innebar at en beregnet arbeidsavkastningsdel ble skattlagt med en progressiv skatt (trygdeavgift og toppskatt) uavhengig av om overskuddet ble delt ut som utbytte.

Delingsmodellen ble imidlertid gjennom 1990-årene så uthullet at det var enkelt å få reelle arbeidsinntekter skattlagt som utbytte. Hovedmålet med skattereformen i 2006 var å få bukt med dette problemet. Dette ble gjort ved å fjerne selve motivet til slike tilpasninger gjennom å jevne ut de høyeste skattesatsene på eierinntekt og lønnsinntekt, slik at delingsmodellen kunne fjernes. For det første ble høyeste marginalsatt på lønnsinntekt (inkl. arbeidsgiveravgift) redusert fra 64,7 pst. i 2004 til 54,3 pst. i 2006. For det andre ble RISK- og godtgjørelsesreglene erstattet med aksjonærmodellen, som innebar en skatt på eierinntekter utover en beregnet risikofri avkastning på den investerte kapitalen (skjermingsfradraget). Marginalsakten på eierinntekt på selskapet og eierens hånd ble dermed økt fra 28 pst. til 48,16 pst.⁴ Ubenyttet skjermingsfradrag fremføres med rente mot framtidige utbytter og gevinster på den enkelte aksje. Skjermingen av risikofri avkastning skal forhindre at utbytteskatten øker avkastningskravet på norsk egenkapital, noe som anses å være spesielt viktig for nystartede og små selskaper som har begrenset tilgang på kreditt, tilbakeholdt overskudd og kapital fra utlandet.

For selskaper ble RISK- og godtgjørelsesreglene erstattet med fritaksmetoden (innført f.o.m. 2004), som innebærer at utbytter og aksjegevinster mellom selskaper er fritatt for skatt. Selskapsoverskudd skattlegges dermed én gang i selskapssektoren, og én gang når det tas ut av selskapssektoren (den delen som overstiger en avkastning tilsvarende risikofri rente). Mens

---

² Jf. Prop. 1 LS (2013-2014), vedlegg 1.

³ Aksjer i næring var skattepliktige mens aksjer utenfor næring var fritatt for skatt etter 3 års eiertid, med mindre det dreide seg om betydelig aksjesalg. Ved salg av aksjer utenfor næring der eiertiden var mindre enn 3 år eller aksjesalget var betydelig ble gevinsten skattlagt med 40 pst.

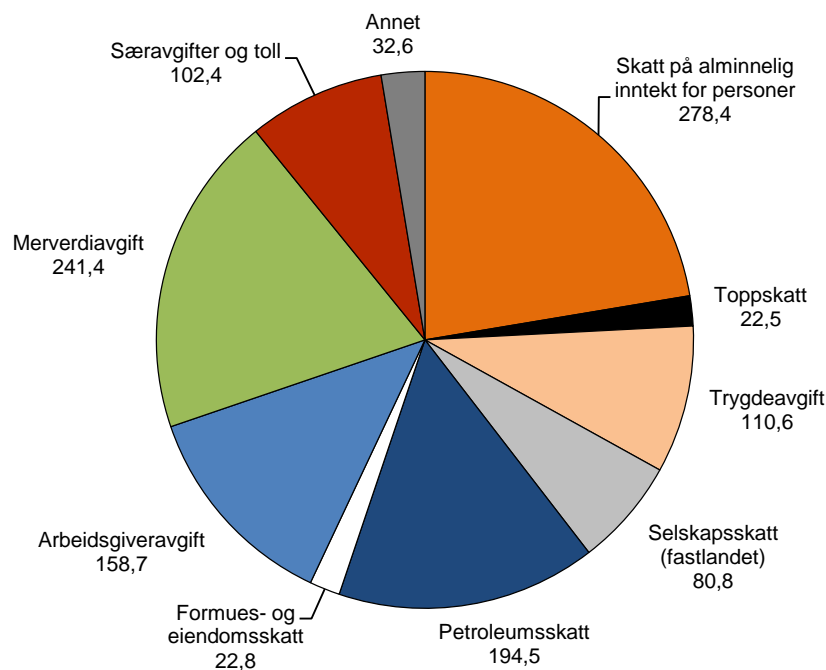
⁴ $28 \text{ pst.} + (1 - 0,28) * 28 \text{ pst.} = 48,16 \text{ pst.}$

RISK- og godtgjørelsesreglene kun gjaldt aksjeinntekter fra norske selskaper, og dermed hadde en usikker side mot EØS-avtalen, ble fritaksmetoden også gjort gjeldende for aksjeinntekter til og fra EØS-stater. Dette skulle sikre at Norges forpliktelser etter EØS-avtalen ble ivaretatt. Fritaksmetoden gjelder også aksjeinntekter fra land utenfor EØS, men ikke for porteføljeinvesteringer (mindre enn 10 pst. eierandel) og ikke for selskaper i lavskatteland.

En oversikt over utviklingen i skattesatser på selskapsoverskudd og maksimale marginale skattesatser på lønnsinntekt er gitt i vedlegg B.

1.2. Sammensetningen av skatte- og avgiftsinntekter, og immobile skattegrunnlag

Den største delen av skatte- og avgiftsinntektene i Norge kommer fra skatt på alminnelig inntekt for personer (22 pst.), merverdiavgift (19 pst.), arbeidsgiveravgift (13 pst.) og petroleumsskatt (16 pst.), jf. figur 1. Selskapsskatten fra fastlandsbedriftene utgjør 6 pst. av de samlede skatte- og avgiftsinntektene. Sammenlignet med andre OECD-land skiller Norge seg ut ved betydelige inntekter fra skatt på grunnrenter, samt at en relativt lav andel av skatte- og avgiftsinntektene kommer fra skatt på eiendom og formue. Beskatningen av grunnrenter og fast eiendom i Norge er nærmere omtalt i avsnittene nedenfor.

Figur 1 Påløpte skatter og avgifter. Anslag for 2013. Mrd. kroner

Kilde: Finansdepartementet.

Beskatning av grunnrenter

Petroleumsselskapene som opererer på norsk kontinentalsokkel utnytter en knapp ressurs. Dette gir grunnlag for høyere avkastning enn i andre sektorer. Petroleumsskattesystemet skal sikre at denne ekstraavkastningen, grunnrenten, tilfaller samfunnet som ressurseier.

I tillegg til skatt på alminnelig inntekt (27 prosent), skal petroleumsselskapene derfor svare en særskatt til staten på 51 prosent. Den samlede skattesatsen på 78 prosent har ligget fast siden skattereformen i 1992. Samtidig har petroleumsskattesystemet blitt mer nøytralt i denne perioden. Imidlertid mener blant annet Petroleumsskatteutvalget (NOU 2000:18) at investeringer på norsk sokkel blir behandlet for sjenerøst i petroleumsskattesystemet gjennom høye avskrivninger og fradrag for friinntekt og rentekostnader.

Ved kraftskattereformen i 1996 ble det innført en grunnrenteskatt på vannkraftverk av en viss størrelse. Det er senere foretatt justeringer som skal gjøre grunnrenteskatten mer nøytral.

Skatt på grunnrenteinntekt kommer i tillegg til skatt på alminnelig inntekt. Fra 1996 til 2006 var skattesatsen på grunnrenteinntekt 27 prosent. Skattesatsen ble økt til 30 prosent i 2007 og til 31 prosent i 2014. Samlet skattesats på vannkraftproduksjon er dermed 58 prosent. I tillegg kan kommunene skrive ut eiendomsskatt på vannkraftanlegg (se under).

Beskatning av fast eiendom

Norge er ett av få land med formuesskatt, men til gjengjeld har mange land vesentlig høyere skatt på eiendom enn Norge. Arveavgiften ble fjernet i Norge med virkning fra 2014. Når en ser på summen av skatt på eiendom, formue og arv som andel av samlede skatteinntekter, ligger Norge godt under OECD-gjennomsnittet.

Eiendomsskatten er en kommunal skatt. Kommunestyret avgjør om det skal skrives ut eiendomsskatt i kommunen. Fra 2007 er kommunen gitt flere utskrivingsalternativer. Eksempelvis kan kommunen velge å skrive ut eiendomsskatt i hele kommunen, eller kun på næringsseiendom.

Kommunen kan skrive ut eiendomsskatten med 2 til 7 promille av takstgrunlaget.

Skattesatsen har ligget fast siden innføringen av eiendomsskattelova i 1975.

Eiendomsskattepliktige eiendommer takseres til antatt omsetningsverdi. Kommunen har imidlertid anledning til å benytte en felles reduksjonsfaktor i takstene. Det gis ikke fradrag for gjeld (bruttoskatt).

Personlige skattytere betaler formuesskatt på 1 pst. av skattepliktig nettoformue (samlet bruttoformue fratrukket gjeld) som overstiger 1 mill. kroner i 2014. Eiendelene skal i utgangspunktet verdsettes til markedsverdi. Fast eiendom verdsettes imidlertid betydelig lavere, selv om verdsettingen er økt en rekke ganger de siste årene. Det er blant annet innført nye metoder for verdsetting av bolig og næringsseiendom som i større grad skal reflektere eiendommenes antatte omsetningsverdi. I 2014 verdsettes primærbolig til 25 pst., mens sekundærbolig og næringsseiendom verdsettes til 60 pst. av antatt omsetningsverdi. Økt formuesbeskatning av fast eiendom er kombinert med større bunnfradrag og reduserte satser.

1.3. Særlige regler i selskapsskatten

I punktene under gis en kort omtale av sentrale regler i det norske selskapskattesystemet. Behandlingen følger den tematiske inndelingen i retningslinjene utarbeidet av NSFR.

Fritaksmetoden

Fritaksmetoden i skatteloven § 2-38 innebærer at selskaper som hovedregel er unntatt fra skatt på utbytte og gevinst på aksjer, samtidig som det ikke gis fradrag for tap. Hensikten er å hindre kjedebeskatning i selskapssektoren. Fritaksmetoden gjelder ikke for porteføljeinvesteringer (under 10 pst. eier- og stemmeandel) i selskaper hjemmehørende utenfor EØS, og er generelt avgrenset mot selskaper hjemmehørende i lavskatteland utenfor EØS.

Etter innføringen av fritaksmetoden i 2004 er det blitt gjort enkelte justeringer i reglene. I 2008 ble det innført en regel om at norske selskaper skal inntektsføre tre prosent av inntekter som omfattes om fritaksmetoden. 3-prosentregelen kommer ikke til anvendelse i konsernforhold pga. konsernbidragsreglene, og etter en lovendring i 2011 gjelder den heller ikke for aksjegevinster (administrative hensyn). 3-prosentregelen gjelder for utenlandske selskaper som driver skattepliktig virksomhet i Norge. Inntektsføring etter 3-prosentregelen gir en sjablongmessig reversering av fradrag for kostnader knyttet til ervervet av den fritatte inntekten.

Fritaksmetoden er også strammet inn overfor selskaper i EØS for å motvirke omgåelser. Med virkning fra 2008 ble fritaket for kildeskatt på utbytte for selskaper hjemmehørende i et EØS-land, gjort betinget av at selskapsaksjonæren er reelt etablert og driver reell økonomisk aktivitet i et EØS-land. For utbytte og gevinst på aksjer i selskap hjemmehørende i et lavskatteland i EØS er det innført tilsvarende vilkår om at selskapet er reelt etablert mv. i et EØS-land. Endringene ble gjennomført etter EU-domstolens avgjørelse i sak C-196/04-*Cadbury Schweppes*.

For å hindre tilpasninger knyttet til forskjellen mellom beskatningen av aksjeinntekter etter fritaksmetoden og de alminnelige reglene om fradrag for tap på fordring, ble det i 2011 vedtatt en regel om avskjæring av fradrag for tap på fordring mellom nærstående selskap.

For å avverge kjedebeskatning i selskapssektoren anses fritaksmetoden langt enklere å administrere enn for eksempel regler om kredit for underliggende selskapskatt (utenfor fritaksmetodens anvendelsesområde har skatteloven regler om kredit for underliggende selskapskatt i § 16-30). Innføringen av fritaksmetoden (og aksjonærmodellen for fysiske personer) innebar forenklinger for ligningsmyndigheter og skattytere, ved at en kunne oppheve RISK- og godtgjørelsessystemet.

Kildeskatter

Norge har ikke internrettslig hjemmel til å ilegge kildeskatt på renter og royalty. For utbytte som deles ut fra norsk selskap, er det hjemmel til å ilegge kildeskatt både for aksjonær som er

personlig skattyter og selskapsaksjonær. Skattesatsen er 25 pst., men er gjerne satt ned i skatteavtaler (i de fleste avtalene til 15 pst.). Det er utbyttets bruttobeløp som er skattepliktig. Selskapsaksjonær som er reelt etablert mv. i en EØS-stat, vil imidlertid være fritatt for kildeskatt på utbytte, fordi fritaksmetoden kommer til anvendelse, jf. ovenfor.

Skatteavtaler (kildeskatter)

Norge har inngått mer enn 80 skatteavtaler som skal forebygge internasjonal dobbeltbeskatning mv. I overensstemmelse med at det ikke er etablert en internrettslig hjemmel til å ilegge kildeskatt på rente- og royaltybetalinger, har norsk skatteavtalepolitikk vært bostedsbeskatning for slike inntekter. For utbytte fordeler norske skatteavtaler normalt beskatningsretten mellom hjemstat og kildestat. Norge benytter kreditmetoden for å avverge dobbeltbeskatning.

Begrensning av rentefradrag

Med virkning fra inntektsåret 2014 er det innført regler om begrensning av rentefradrag ved lån mellom nærstående parter. Regelen innebærer at fradrag for rentekostnader som overstiger 30 pst. av en særskilt fastsatt resultatstørrelse, avskjæres. Det er bare fradrag for renter betalt til nærstående (interne renter) som eventuelt skal begrenses. Renter betalt til uavhengig tredjepart (eksterne renter) er ikke selv gjenstand for avskjæring, men kan fortrenge fradrag for interne renter.

Reglene skal redusere insentivene for at flernasjonale konsern plasserer en høy andel av konsernets gjeld i konsernselskap hjemmehørende i Norge, mens renteinntekter mv. blir kanalisert til konsernselskap hjemmehørende i land med lav beskatning. Blant annet av hensyn til EØS-avtalen omfatter reglene også låneforhold mellom selskaper hjemmehørende i Norge.

Ved beregning av rentefradragsrammen tas det utgangspunkt i skattyterens alminnelige inntekt (eller årets underskudd) før eventuell begrensning i rentefradraget. Netto rentekostnader og skattemessige avskrivninger skal tilbakeføres i dette grunnlaget. Rammen for rentefradraget skal utgjøre 30 pst. av denne resultatstørrelsen. Beregningsgrunnlaget innebærer en skattemessig tilnærming til det regnskapsmessige EBITDA (Earnings before interest, tax and depreciation/amortization – Resultat før renter, skatt og avskrivninger). Netto rentekostnader omfatter i utgangspunktet alle rentekostnader og renteinntekter som ligger innenfor det alminnelige, skatterettslige rentebegrepet.

Med interne renter menes rentekostnader betalt til nærstående person, selskap eller innretning. For å anses som nærstående part kreves direkte eller indirekte eierskap eller kontroll med minst 50 pst. Nærstående part kan være hjemmehørende i Norge eller i utlandet. For å begrense omgåelsesmuligheter, er også renter på visse lån til eksterne parter omfattet av regelen (såkalte «back-to-back»-lån og lån med sikkerhetsstillelse fra nærstående). Det gjelder et terskelbeløp for rentefradragsbegrensningen på 5 mill. kroner (eksterne og interne netto rentekostnader).

Fradragsbegrensningen beregnes individuelt for hver enkelt skattyter. Avskåret rentefradrag kan framføres til fradrag i de ti påfølgende inntektsårene.

Regelen om begrensning av rentefradrag omfatter aksjeselskap og øvrige selskap og innretninger som lignes som eget skattesubjekt (selskapsligning). Videre omfattes deltakerlignede selskap og NOKUS-selskap, samt selskap og innretninger som har begrenset skatteplikt til Norge. Finansinstitusjoner er unntatt fra begrensingsregelen.

CFC-regler

Skatteloven har i §§10-60 flg. særlige regler om løpende beskatning av deltakere i norsk-kontrollerte utenlandske aksjeselskap og likestilte selskap eller sammenslutninger mv. som er hjemmehørende i lavskatteland (NOKUS-reglene). Hovedbegrunnelsen bak reglene er å motvirke skattemotivert kapitalflukt til lavskatteland, og for å motvirke kapitalflukt er reglene innrettet slik at de skal likebehandle norske skattyteres investeringer i Norge og lavskatteland (kapitaleksportnøytralitet). Norsk kontroll av utenlandsk selskap mv. anses som hovedregel å foreligge hvor minst halvparten av selskapets andeler eller kapital direkte eller indirekte eies eller kontrolleres av norske skattytere. Som lavskatteland regnes land hvor den alminnelige inntektsskatt på selskapets samlede overskudd utgjør mindre enn to tredjedeler av skatten som ville blitt ilignet i Norge.

Det foretas ikke NOKUS-beskatning av norske eiere i selskaper hjemmehørende i land Norge har skatteavtale med, med mindre selskapets inntekter hovedsakelig er av passiv karakter. Etter en lovendring i 2007 kommer NOKUS-reglene ikke til anvendelse hvis selskapet mv. er reelt etablert og driver reell økonomisk aktivitet i et lavskatteland i EØS. Det ble samtidig etablert et vilkår knyttet til dokumentasjon og verifiseringen av denne. Regelendringen ble gjennomført etter EU-domstolens avgjørelse i sak C-196/04 *Cadbury Schweppes*.

Etter en lovendring i 2013 gis fritaksmetoden nå tilsvarende anvendelse når personlige deltakere lignes for NOKUS-selskapets inntekt. Formålet med endringen er å unngå kjedebeskatning av norske personlige deltakere. Manglende anvendelse av fritaksmetoden i disse tilfellene hadde også en usikker side mot EØS-retten.

Finansdepartementet varslet i budsjettet for 2013 en generell gjennomgang av NOKUS-reglene.

Internprising

Inntekt eller formue kan fastsettes ved skjønn dersom denne er redusert på grunn av direkte eller indirekte interessefellesskap med annen person, selskap eller innretning, jf. skatteloven § 13-1. Ved skjønnen skal inntekt eller formue fastsettes som om interessefellesskapet ikke hadde foreligget (armlengdeprinsippet). Bestemmelsen gjelder både mellom nærstående parter innad i Norge og hvor en part er hjemmehørende i utlandet. Bestemmelsen gjelder flere former for interessefellesskap, ikke bare at partene er underlagt samme kontroll i et konsern.

OECDs retningslinjer for hvordan armlengdeprinsippet skal praktiseres av skattemyndighetene og flernasjonale foretak (OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations) er gitt virkning i norsk internrett.

Fra 2008 innførte Norge særskilte oppgave- og dokumentasjonsregler knyttet til kontrollerte transaksjoner mellom nærstående parter. Dokumentasjonsreglene er basert på anbefalinger fra OECD.

Skattytere som sammen med andre nærstående parter har mindre enn 250 ansatte og som enten har en salgsinntekt som ikke overstiger 400 mill. kroner eller en balansesum som ikke overstiger 350 mill. kroner, er som hovedregel unntatt dokumentasjonsplikten.

Utflytting av eiendeler og forpliktelser mv. fra norsk beskatningsområde

Overføring av en eiendel mellom to skattesubjekter utløser normalt realisasjonsbeskatning. Grenseoverskridende disposisjoner kan imidlertid gjennomføres uten at eiendelene anses realisert etter hovedreglene om realisasjon. For eksempel kan en norsk filial av et utenlandsk selskap fysisk flytte et driftsmiddel fra Norge til hovedkontoret i utlandet. Det vil uthule det norske skattefundamentet dersom latente gevinster opparbeidet her ikke blir realisert (eller på annen måte gjort opp) ved utflyttingen, eksempelvis forut for et planlagt salg.

I 2008 innførte Norge regler om skatteplikt for gevinst på eiendeler og forpliktelser som tas ut av norsk beskatningsområde⁵. Slik utflytting utløser skatteplikt for gevinst som om eiendelen var realisert siste dag før utflyttingen. Bestemmelsene omfatter også eiendeler mv. som flyttes ut av Norge gjennom skattefri utflytting av selskap og virksomhet (skattefri fusjon eller fisjon mv.). Bestemmelsen suppleres av enkelte spesialregler.

Fradrag for latent tap kan kreves av skattyter som er skattepliktig til Norge eller skattemessig hjemmehørende i en EØS-stat på utflyttingstidspunktet.

For omsetningsgjenstander og immaterielle eiendeler forfaller skatten umiddelbart til betaling. Dette gjelder også flytting til en EØS-stat.

Skattyter som er hjemmehørende i Norge eller annen EØS-stat gis av likviditetshensyn rett til utsatt betaling av utlignet og forfalt skatt som utløses ved uttak av fysiske driftsmidler, finansielle eiendeler og forpliktelser. Det skal beregnes renter på skattebeløpet. Etter en konkret vurdering av hvilken risiko det er for at uttaksskatten ikke vil bli betalt når vilkårene for utsettelse ikke lenger er til stede, kan skattemyndighetene kreve sikkerhetsstillelse for skattekravet, inkludert renter.

---

⁵ Begrepet «norsk beskatningsområde» innebærer ikke at det aktuelle objektet fysisk må befinne seg i Norge, men at inntekter og kostnader tilknyttet eiendelen mv. er skattepliktig hit. Dette reguleres av norske interne skatteregler om alminnelig eller begrenset skatteplikt, og av skatteavtaler.

Av administrative hensyn skal det beregnes skatt på gevinst og tap på fysiske driftsmidler på 5 millioner kroner eller mindre (terskelbeløp). Øvrige objekter vurderes samlet per gruppe, med en terskel på 1 million kroner i løpet av inntektsåret.

EU-domstolen har i flere saker akseptert at en stat på visse vilkår kan skattlegge urealiserte gevinster ved uttak fra opprinnelsesstatens beskatningsområde til en annen medlemsstat, blant annet C-371/10 *National Grid Indus*.

I nasjonalbudsjettet for 2014 varsler Finansdepartementet justeringer i reglene om uttak av eiendeler mv. fra norsk beskatningsområde som følge av utviklingen i EU-/EØS-retten. Se blant annet EU-domstolens avgjørelse 18. juli 2013 i sak C-261/11 *Kommisjonen mot Danmark* og avgjørelse 23. januar 2014 i sak C-164/12 *DMC Beteiligungsgesellschaft mbH*.

Fritak for skatteplikt for petroleumsvirksomhet i utlandet

Det norske skattesystemet bygger på globalinntektsprinsippet og kreditprinsippet. Dette betyr at inntekter i utgangspunktet er skattepliktige hit uavhengig av hvor i verden de er opptjent, men at Norge som hjemstat gir fradrag (ordinær kredit) i norsk skatt for skatt betalt i utlandet på inntekter med utenlandsk kilde.

Fra 2013 er inntekt ved utvinning av petroleum i utlandet fritatt fra skatteplikt. Tilsvarende gis det ikke fradragsrett for kostnader og tap knyttet til slik inntekt. Innføring av et territorialprinsipp for petroleumsvirksomhet i utlandet ble innført for å hindre uthuling av det norske skattegrunnlaget.

Uten slike regler (eller andre særtiltak⁶) kan oljeselskap hjemmehørende i Norge få fradrag for store deler av kostnadene i skattegrunnlaget for landbasert virksomhet i Norge. Samtidig vil Norge kun få beskjedne inntekter fra utvinningsvirksomheten i utlandet. Dette skyldes den spesielle inntekts- og kostnadsprofilen til denne næringen, høy naturressursbeskatning i kildelandet og måten det norske skattesystemet virker samlet sett.

Ulovfestet gjennomskjæring

Den ulovfestede omgåelsesregelen er et særskilt rettsgrunnlag som gir skattemyndighetene mulighet til å omklassifisere en disposisjon mv. for skatteformål. Normens funksjon er i praksis å trekke grensen mellom akseptabel skatteplanlegging og uakseptabel skatteomgåelse, og den supplerer lovfestede skatteregler og generelle prinsipper for lovtolkning. Normens innhold utledes av praksis fra Høyesterett. Etter denne rettspraksisen skal vurderingen være todelt: Grunnvilkåret går ut på at det hovedsakelige formålet bak disposisjonen må ha vært å spare skatt (skattemotivet skal vurderes subjektivt). Videre må disposisjonen ut fra en totalvurdering være stridende mot skattereglenes formål.

---

⁶ I høringsnotatet ble det foreslått flere alternative tiltak, herunder regler som avskjærer muligheten for samordning mellom norsk landbasert virksomhet og utenlandsk petroleumsutvinningsaktivitet. Dette ble ansett som et effektivt tiltak, men administrativt krevende.

Slik normens innhold er fastlagt gjennom praksis og dens svært skjønnspregete vurderingstemaer, kan skattemyndighetene i liten grad basere seg på normen for å motvirke uthuling av skattegrunnlag mer generelt. Normen bør derfor virke ved siden av andre mer treffsikre regler. Omgåelsesnormen er anvendelig også overfor grenseoverskridende disposisjoner, men det kan tenkes at den må tolkes restriktivt i enkelte sammenhenger for å hindre konflikt med EØS-avtalen mv.

Utviklingen i normens innhold, der vurderingen av grunnvilkåret om skattemotiv har gått fra å være underlagt en objektiv bedømmelse til at det nå skal være en ren subjektiv vurdering, har på ny aktualisert spørsmålet om normen bør lovfestes.

Ved siden av den ulovfestede omgåelsesregelen er det lovfestet en særskilt omgåelsesregel i skatteloven § 14-90, rettet mot skattemotivert utnyttelse av reglene om skattefrie omorganisering.

Informasjonsutveksling

Norge har siden 2006 inngått ca. 40 særskilte informasjonsutvekslingsavtaler, hovedsakelig med såkalte skatteparadis. Avtalene har blitt inngått som ledd i et felles nordisk samarbeid i regi av Nordisk ministerråd, der statene har gått sammen om å fremforhandle avtaler. Utveksling av informasjon på bakgrunn av avtalene skjer etter anmodning. Det gjenstår å se hvor effektive disse avtalene blir i praksis.

I tillegg har de fleste norske skatteavtaler egne bestemmelser om informasjonsutveksling etter mønster fra OECDs modellavtale, men rekkevidden til disse er normalt mer begrenset. Norge er også part i to multilaterale avtaler om administrativ bistand i skattesaker (Europarådet/OECD og Den nordiske avtalen).

Norge inngikk videre i 2013 en avtale om gjennomføring av *Foreign Account Tax Compliance Act* (FATCA). Innenfor sitt virkeområde innebærer avtalen automatisk informasjonsutveksling mellom norske og amerikanske skattemyndigheter. Norge deltar i det internasjonale arbeidet for automatisk informasjonsutveksling og er med i Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes.

2. Selskapsskatten og internasjonale utfordringer

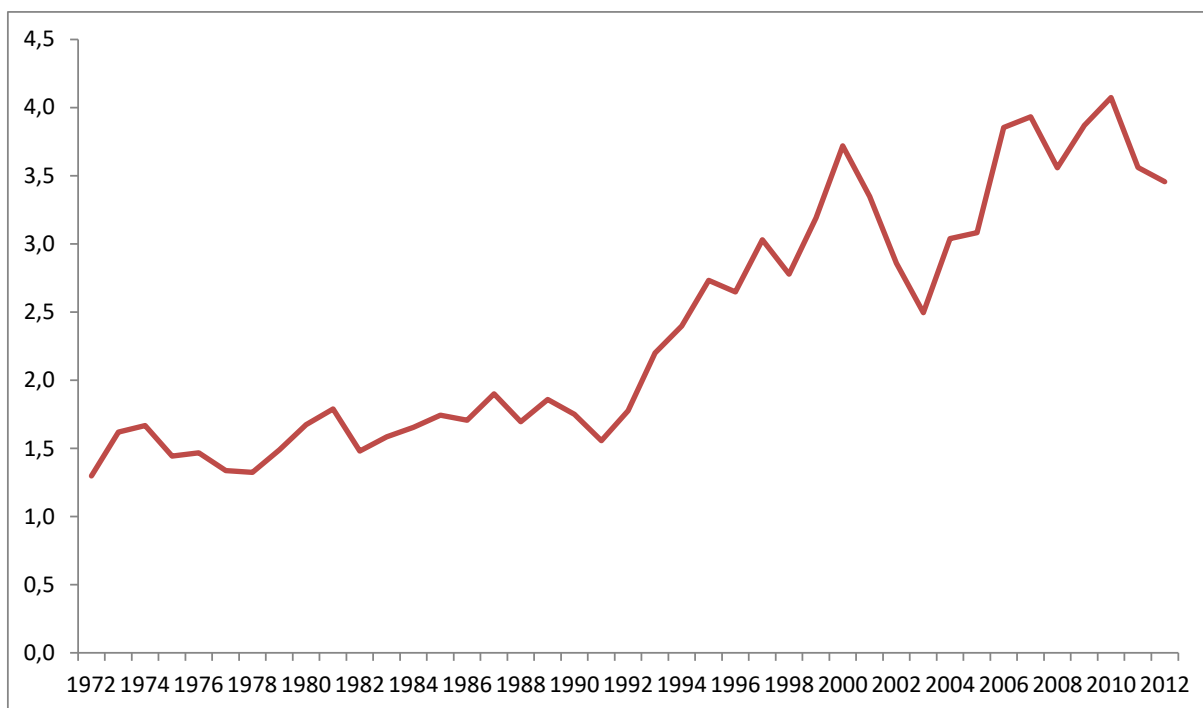
2.1. Virkning på investeringer

All erfaring fra oppryddingen i næringsbeskatningen gjennom 1992-reformen tilsier at generelle, gode skattevilkår uten særordninger gir det beste utgangspunktet for at næringslivet satser der avkastningen er høyest for samfunnet.

Siden skattereformen i 1992 har all normalavkastning på kapitalen blitt skattlagt med samme sats, uavhengig av om inntekten er opptjent i eller utenfor næringsvirksomhet. Under

bestemte forutsetninger vil en slik skatt virke nøytralt på investeringsinsentivene.⁷ Så lenge avkastningen på egenkapitalen i selskapene beskattes likt som investorenes alternativavkastning (dvs. at diskonteringsrenten reduseres tilsvarende), vil avkastningskravet være uendret. Dette forutsetter imidlertid at skattemessig overskudd samsvarer med det reelle økonomiske overskuddet, herunder at avskrivningssatsene tilsvarer faktisk økonomisk verdifall og at underskudd kommer til fradrag med sin fulle verdi (umiddelbart fradrag eller framføring med rente).

Selv om disse forutsetningene ikke kan sies å være fullt ut oppfylt i dagens skattesystem, er det mye som tyder på at oppryddingen i 1992-reformen har bidratt til mer effektiv ressursbruk i norsk økonomi. Større grad av samsvar mellom investeringenes bedriftsøkonomiske (etter skatt) og samfunnsøkonomiske (før skatt) lønnsomhet førte til markert økning i avkastningen av realkapitalen i markedsrettet virksomhet i perioden etter skattereformen. Figur 2 viser at skatteinntektene fra selskapssektoren som andel av BNP for Fastlands-Norge vokste kraftig etter 1992-reformen. Dette til tross for at skattereformen i 1992 isolert sett viste seg å innebære en lettelse for selskapene. Mye av økningen kan trolig tilskrives høykonjunkturen i perioden. En annen mulig årsak til økningen kan være at inntekter i større grad enn tidligere opptjenes i selskaper. Det er likevel grunn til å tro at deler av økningen skyldes at skattereformen bidro vesentlig til økt kapitalavkastning før skatt siden kapitalen etter hvert fikk en bedre samfunnsøkonomisk anvendelse.⁸

Figur 2 Selskapskatt som andel av BNP i Fastlands-Norge. 1972-2012.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

⁷ Sinn, H.W. (1987), «Capital Income Taxation and Resource Allocation».

⁸ Jf. Skauge-utvalget (NOU 2003: 9).

Vedlegg C viser utvikling i selskapsskatt i kroner, som andel av BNP og som andel av totale skatte- og avgiftsinntekter fra Fastlands-Norge i perioden 1972-2012, samt selskapsskatt fordelt på næringer i perioden 2003-2012.⁹

Investeringsinsentiver i en åpen økonomi

I forrige avsnitt argumenterte vi for at en uniform beskatning av kapitalinntekter og –utgifter under visse forutsetninger virker nøytralt på investeringsbeslutningene. For utenlandske investorer vil imidlertid den norske selskapsskatten virke som en ren kildebasert skatt som øker avkastningskravet på å investere i Norge.¹⁰ Det samme vil gjelde for norske investorer dersom de kan investere i utlandet til en lavere effektiv skattesats enn i Norge. I en åpen økonomi vil dessuten selskapsskatten kunne ha betydning for lokalisering av investeringer som gir mobile renprofitter (selv om avkastningskravet er upåvirket).

Selskapsskattesatsen i Norge ligger i dag høyere enn skattesatsen i mange land Norge ofte sammenlignes med, herunder de andre nordiske landene. Flere land har nylig gjennomført eller varslet ytterligere reduksjoner. Satsforskjellen mellom Norge og nabolandene er derfor økende. I kombinasjon med brede skattegrunnlag, herunder relativt lave avskrivningssatser, bidrar dette til at den effektive selskapsbeskatningen i Norge i dag er høyere enn i mange andre sammenlignbare land. Dette kan over tid kan bidra til at investeringsnivået i Norge reduseres.

Skatt er kun én av mange faktorer som kan påvirke hvilket land man velger å investere i. Nærhet til markeder, tilgang på kvalifisert arbeidskraft, effektiv offentlig administrasjon, god infrastruktur, politisk stabilitet og fravær av korrupsjon har trolig større betydning for hvor attraktivt det er å investere i et land. En rekke forhold, blant annet tilgang på kvalifisert arbeidskraft og politisk stabilitet, trekker i retning av at investeringsvilkårene er gode i Norge sammenlignet med mange andre land. Dette underbygges av at Norge rangeres høyt i flere internasjonale undersøkelser som sammenligner vilkårene for å investere og starte og drive virksomhet i ulike land.¹¹

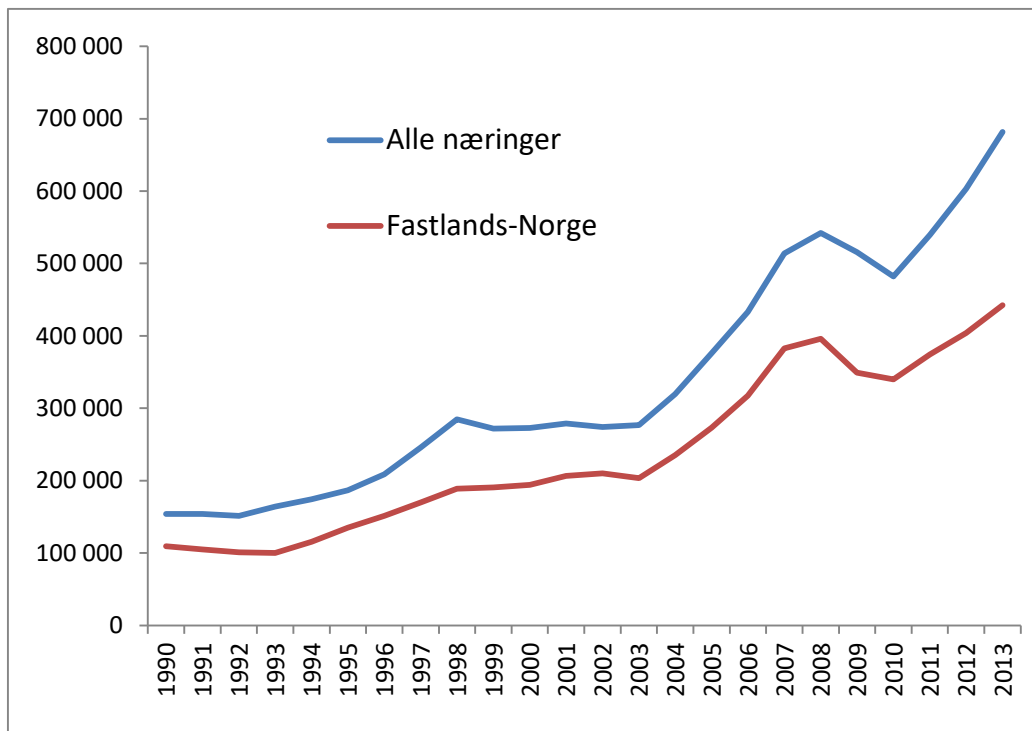
Figur 3 viser utviklingen i bruttoinvesteringer i fast realkapital i hhv. alle næringer og i Fastlands-Norge i perioden 1990-2013. Gode investeringsvilkår har over tid gitt grobunn for en høy levestandard i Norge. Investeringene i olje- og gassvirksomhet har særlig bidratt til dette. Det er imidlertid en økende bekymring for at det høye kostnadsnivået kan skape utfordringer for investeringsvilkårene framover, noe blant annet Holden III-utvalget (NOU 2013:13) påpekte. Holden III-utvalget framhevet at den kostnadmessige konkurranseevnen ikke bør svekkes dersom en vil redusere risikoen for en sterk nedbygging av konkurranseutsatt sektor.

---

⁹ Det er et brudd i statistikken for selskapsskatt fordelt på næringer i 2007 på grunn av ny næringsgruppering.

¹⁰ Forutsatt at norsk selskapsskatt ikke fullt ut blir kreditert i investorens hjemland.

¹¹ Jf. bl.a. «The Global Competitiveness Report 2013-2014» fra World Economic Forum og «Doing Business 2014» fra Verdensbanken.

Figur 3 Bruttoinvesteringer i fast realkapital. Løpende priser. Mill. kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

I vedlegg D gis tall for samlede bruttoinvesteringer i fast realkapital, samt andel av investeringene som foretas av utenlandskontrollerte foretak (mer enn 50 pst. utenlandsk eierskap).¹²

Stoltenberg II-regjeringen la i Revidert nasjonalbudsjett 2013 fram forslag til en vekstpakke som skulle bedre konkurransekraften, øke lønnsomheten og styrke investeringene i fastlandsbedriftene. Forslaget innebar blant annet en reduksjon i selskapsskattesatsen fra 28 til 27 pst., samt innføring av 10 pst. startavskrivning for maskiner og andre driftsmidler i saldogruppe d. (vedtatt med virkning f.o.m. 2014). Særskatten på petroleumsutvinning og grunnrenteskatten for vannkraftanlegg ble økt med 1 prosentpoeng, slik at den samlede marginals-katten for grunnrentenæringene ble uendret. Dette skulle bidra til å dempe todelingen i norsk økonomi, dvs. mellom oljerelaterte og andre næringer, jf. Meld. St. 2 (2012-2013): «Fastlandsøkonomien trekkes opp av sterk vekst i etterspørselen fra oljevirksomheten. Høy lønnsvekst og en gradvis styrking av kronen har imidlertid løftet kostnadsnivået i Norge. Det gjør mange eksportbedrifter sårbare i en situasjon med svak etterspørsel ute. Denne utviklingen har bidratt til en todeling av norsk økonomi, der næringer som leverer til oljevirksomheten, har vokst sterkere enn tradisjonelle eksportrettede næringer. For å dempe denne todelingen foreslår Regjeringen skattetiltak for næringslivet i Fastlands-Norge og en forbedring av petroleumsskattereglene».

¹² Statistisk sentralbyrå publiserte tidligere også transaksjonstall for utenlandske direkteinvesteringer i Norge (minst 20 pst. eierandel). Denne statistikken er imidlertid lagt ned fra og med 2011 på grunn av kvalitetsproblemer i datagrunnlaget. Statistikken ga dessuten ikke grunnlag for å skille mellom realinvesteringer og finansinvesteringer.

Økt internasjonalisering, herunder økt kapitalmobilitet tilsier isolert sett redusert selskapsskatt og økt skattlegging av kapital på de personlige eiernes hånd og mindre mobile skattegrunnlag. Skattereformen 2006 med innføringen av aksjonærmodellen for personlige aksjonærer og fritaksmetoden for selskaper kan tilsynelatende se ut til å gå i denne retningen. I praksis bidro imidlertid disse reglene til at norske investorer i større grad enn tidligere kan oppnå lavere skatt ved å investere i utlandet sammenlignet med å investere i Norge. Dette skyldes at de tidligere RISK- og godtgjørelsesreglene kun gjaldt aksjer i norske selskaper, mens fritaksmetoden (med visse begrensninger) og aksjonærmodellen også gjelder ved investeringer i utlandet. Hensynet til insentivene til å investere i Norge kan tilsi at nordmenns investeringer i utlandet skattlegges minst på samme nivå som investeringer i utlandet. Det er imidlertid begrenset handlingsrom innenfor EØS-avtalen til å stramme inn i beskatningen av aksjeinntekter fra utlandet uten å foreta tilsvarende innstramminger for aksjeinntekter fra norske selskaper. En innstramning kun for aksjeinntekter fra land utenfor EØS vil kunne ha begrenset virkning som følge at slike aksjeinntekter kan kanaliseres via selskaper i EØS. Dagens regler anses dessuten å være langt mindre administrativt krevende enn en kreditmetode for underliggende selskapsskatt.

2.2. Likebehandling av gjeld og egenkapital

Selskapsskatten innebærer isolert sett en favorisering av gjeld framfor egenkapital. Kapitalkostnaden ved gjeldsfinansiering (rentekostnaden) er som hovedregel fradragsberettiget, mens kapitalkostnaden ved egenkapitalfinansiering (alternativkostnaden ved å binde egenkapitalen) ikke kan fradragføres. Det gjør at selskapsskatten isolert sett øker avkastningskravet ved egenkapitalfinansiering, mens avkastningskravet ved gjeldsfinansiering kan reduseres som følge av fradrag for nominelle rentekostnader.

Skattemessig favorisering av gjeld kan ha flere uheldige virkninger. For det første kan investeringer som avhenger av egenkapitalfinansiering, fortrenses av investeringer som kan finansieres med gjeld på grunn av forskjellen i kapitalkostnadene ved gjeld og egenkapital. Investerings sammensetningen kan dermed bli påvirket. Det må forventes at det særlig er virksomheter i oppstartsfasen som er henvist til egenkapitalfinansiering, og at forskjellsbehandlingen av gjeld og egenkapital derfor særlig går ut over slik virksomhet. For det andre kan selskapene bli stimulert til å øke sin gjeldsgrad og dermed øke sin konkursrisiko. For det tredje gir forskjellsbehandlingen av gjeld og egenkapital muligheter for overskuddsflytting, jf. avsnitt 2.3.

I det norske skattesystemet er gjeldsfavoriseringen i selskapsskatten forsøkt motvirket av en motsvarende skjevhet mellom gjeld og egenkapital i personbeskatningen. På personlig hånd beskattes gjeldsrenter fra første krone, mens avkastning på egenkapital opptil en risikofri rente (skjermingsrente) er skattefri. Utformingen av aksjonærmodellen, der skjermingen er knyttet til den enkelte aksje og ubenyttet skjerming går tapt etter realisasjon av aksjen, gjør imidlertid at personbeskatningen ikke fullt ut motvirker gjeldsfavoriseringen i selskapsskatten. I en åpen økonomi, der den marginale investoren kan være utenlandsk, kan den norske personbeskatningen uansett ikke sikre finansieringsnøytralitet. Dersom kapitalen er perfekt mobil, dvs. at avkastningskravet etter skatt er gitt fra det internasjonale kapitalmarkedet, kan

det argumenteres for at det kun er selskapsskatten som har betydning for avkastningskravet før skatt ved å investere i Norge, også for norske investorer.

På denne bakgrunn kan det argumenteres med at finansieringsnøytralitet kun kan oppnås ved likebehandling av gjeld og egenkapital i selskapsskatten. Dette kan oppnås ved å gi fradrag for normalavkastning på egenkapitalen på selskapets hånd (ACE), slik at selskapene får fradrag for kostnader ved både lånefinansiering og egenkapitalfinansiering. En annen måte å fjerne forskjellsbehandlingen på er å nekte selskapene å fradragsføre renteutgifter (CBIT).

Både ACE- og CBIT-modellen kan sies å sikre finansieringsnøytralitet, men for øvrig er virkningen av de to modellene svært forskjellig. En ACE-modell innebærer at normalavkastningen på kapitalen ikke skattlegges på selskapenes hånd og skal dermed i teorien sikre at selskapsskatten ikke øker avkastningskravet på investeringer i Norge. Med dagens norske regler skjermes normalavkastningen på den personlige eierens hånd. Ved å flytte skjermingen fra aksjonærene til selskapene, vil også normalavkastningen på utlendingers investeringer i Norge skjermes. Dette kan øke insentivene til å investere i Norge. En full utbytteskatt på norske aksjonærer (uten skjerming) kan imidlertid føre til at overskudd i større grad blir holdt tilbake i selskapene. Skattereglene kan dermed bidra til innlåsing av kapital i det enkelte selskap, slik at kapitalen ikke blir kanalisert dit den kaster mest av seg. En CBIT-modell vil på sin side øke avkastningskravet på gjeldsfinansierte investeringer og dermed isolert sett svekke insentivene til å investere i Norge. En CBIT-modell vil imidlertid, i motsetning til en ACE-modell, gi økte skatteinntekter som kan gi rom for redusert selskapsskattesats. Samlet vil en CBIT-modell kombinert med redusert selskapsskattesats innebære at man skifter skattebyrden fra renprofitt over på marginale prosjekter. Dette kan bidra til at færre investeringer framstår som lønnsomme, men samtidig at insentivene til å lokalisere investeringer som gir mobile renprofitter i Norge øker. CBIT-modellen vil fjerne insentivene til overskuddsflytting gjennom tynn kapitalisering, ved å nekte fradrag for gjeldsrenter. Dersom selskapsskattesatsen reduseres, vil det også kunne redusere insentivene til andre former for overskuddsflytting, jf. avsnitt 2.3. Ingen land har så langt innført en CBIT-modell. Dette kan blant annet skyldes at modellen reiser betydelige utfordringer i beskatningen av finanssektoren og i integrasjon med personbeskatningen.

Det norske skatteutvalget er bedt om å vurdere begge disse modellene, jf. avsnitt 2.4.

2.3. Overskuddsflytting og uthuling av skattegrunlaget (BEPS)

Forskjeller i selskapsbeskatningen mellom land skaper tilpasningsmuligheter for flernasjonale konsern som kan tilpasse prisingen av interne transaksjoner og utnytte forskjeller i lands interne lovgivning og svakheter i skatteavtalenettverk for å flytte skattbart overskudd fra høyskatteland til lavskatteland. Slike tilpasningsmuligheter kan over tid gi betydelige utfordringer med å opprettholde inntektene fra selskapsskatten i Norge. Dette svekker også skattesystemets legitimitet og gir en uheldig konkurransevridning ved å favorisere selskaper som har mulighet til å foreta slike tilpasninger.

Skattlegging av flernasjonale konsern krever at overskuddet kan deles mellom datterselskapene i ulike land. Konvensjonen internasjonalt er at selskapsoverskudd skattlegges

i det landet overskuddet opptjenes (kildelandet). I flernasjonale konsern hvor produksjonen foregår på tvers av landegrensener, vil fordelingen av overskudd mellom land avhenge av hvordan innsatsfaktorene avlønnes. Armlengdeprinsippet er det grunnleggende prinsippet for fordeling av skattegrunnlag mellom parter i interessefellesskap, både i norsk skattelovgivning og i skatteavtaler. Armlengdeprinsippet fastslår at interne transaksjoner skal gjennomføres på samme vilkår, herunder til samme pris, som sammenlignbare transaksjoner mellom uavhengige parter. I mange tilfeller kan det imidlertid være vanskelig å finne et relevant sammenligningsgrunnlag. Dette gjelder særlig transaksjoner som involverer immatrielle eiendeler. Flernasjonale konsern vil også ha insentiver til å finansiere konsernselskaper i høyskatteland med gjeld (tynn kapitalisering), herunder lån fra konsernselskaper i lavskatteland. Slike tilpasninger kan forsterkes ved at det tas en høy rente på det interne lånet. Erfaringsmessig kan det være svært krevende å bruke armlengdeprinsippet på grenseoverskridende forhold.

Insentivet til slik overskuddsflytting avhenger på marginen av de formelle skattesatsene. Redusert selskapsskattesats vil likevel bare i begrenset grad kunne løse problemene med overskuddsflytting, så lenge enkeltland opererer med svært lav eller ingen beskatning. Målttede tiltak mot overskuddsflytting anses derfor som nødvendig for å begrense problemet.

Norge innførte fra 1.1.2014 begrensninger i rentefradraget for selskaper, jf. avsnitt 1.3. Finansdepartementet har anslått at begrensningen vil øke provenyet fra selskapsskatten med om lag 2,5 mrd. kroner.

Norges handlingsrom for å innføre regler mot overskuddsflytting og uthuling av skattegrunnlaget er begrenset som følge av internasjonale forpliktelser, først og fremst gjennom EØS-avtalen. I tillegg vil det ligge reelle begrensninger i beskatningsretten gjennom skatteavtalene. På flere av områdene vil det dessuten være nødvendig med koordinerte løsninger mellom land forankret i internasjonalt samarbeid. Det pågår et bredt internasjonalt arbeid mot aggressiv skatteplanlegging, blant annet gjennom BEPS-arbeidet i OECD der Norge deltar aktivt og ulike initiativ i EU.

Omfanget av overskuddsflytting i Norge

Ettersom mulighetene for overskuddsflytting blant annet skyldes skjev informasjon, ligger det i sakens natur at det er vanskelig å gi et presist anslag på omfanget. En rekke internasjonale studier har likevel forsøkt å undersøke omfanget av overskuddsflytting, enten direkte ved å se på ulikheter i gjeldsgrader eller priser mellom land, eller indirekte ved å se på ulikheter i rapportert overskudd.

I Norge har forskere ved Senter for næringslivsforskning (SNF) gjort flere studier som sammenligner profitabiliteten til flernasjonale og nasjonale selskaper. Tanken er at flernasjonale konsern har muligheter til skattemotivert overskuddsflytting. Flytting av overskudd til andre land forventes å slå ut i lavere profitabilitet (overskudd som andel av inntekt) i de norske selskapene.

Langli og Saudagaran (2004)¹³ studerer forskjellene i profitabiliteten til norskeide og utenlandskeide selskaper i industri-, engros- og detaljhandelssektoren fra 1993 til 1996 og kommer fram til at utenlandskeide foretak har 2,6 prosentpoeng lavere profittmargin enn de norskeide foretakene.

Tropina m.fl. (2010)¹⁴ utvider tidsperioden til 2005 og finner resultater som peker i samme retning. Resultatene indikerer at flernasjonale selskaper (inkludert norskeide selskaper med utenlandske datterselskaper) i Norge rapporterer lavere lønnsomhet enn de rent nasjonale selskapene. Foretak som er del av norske eller utenlandske flernasjonale selskap har også 10 til 15 prosentpoeng høyere sannsynlighet for ikke å være i skatteposisjon enn rent norske foretak i samme bransje og med sammenlignbar størrelse og gjeldsgrad. Tropina viser også at lønnsomheten går ned med om lag 20 pst. når et nasjonalt selskap blir flernasjonalt. Møller og Nordal (2012)¹⁵ utvider tidsperioden til 2007 og finner tilsvarende resultater. Funnet av differanse i lønnsomhet ser derfor ut til å være robust over tid.

Studiene fra SNF indikerer at om lag 30 pst. av det potensielle skatteprovenyet fra utenlandske flernasjonale foretak går tapt. Ifølge Tropina (2009) stammer om lag 10-15 pst. av selskapsskattegrunlaget fra utenlandskeide selskap.

Internasjonale studier har også studert sammenhengen mellom internasjonale handelspriser til hhv. eksterne og tilknyttede selskap og skattesatser i landene det handles med.¹⁶ Lignende studier kan ikke gjennomføres i Norge, da norske tolldata ikke inneholder informasjon om hvorvidt handelen skjer med et beslektet selskap.

2.4. Skatteutvalgets mandat

I mars 2013 ble det oppnevnt et selskapsskatteutvalg som skal vurdere om beskatningen av selskaper i Norge er godt nok tilpasset den internasjonale utviklingen. Utvalget skal blant annet vurdere:

- om selskapsskattesatsen bør reduseres.
- mulighetene for flytting av inntekter og fradrag mellom land med sikte på å spare skatt og utrede tiltak som kan beskytte det norske skattegrunlaget.

---

¹³ Langli, J. C. og M. S. Saudagaran (2004): "Taxable Income Differences Between Foreign and Domestic Controlled Corporations in Norway", *European Accounting Review*, Vol. 13, No. 4, 713-741, 2004.

¹⁴ Tropina, J. (2010): "Tax income differences between multinational and domestic corporations in Norway: A panel data approach", SNF project no 1185 "Profit-shifting in Norway: A Theoretical and Empirical Analysis".

¹⁵ Møller, R. og E. A. Nordal (2012): "FoU og overskuddsflytting i Norge", SNF Arbeidsnotat 36/12.

¹⁶ Jf. bl.a. Clausing (2003) og Bernard, Jensen og Schott (2006).

- om forskjellen i skattemessig behandling av gjeld og egenkapital fra utenlandske eiere skaper rom for tilpasninger, og om et tiltak for å beskytte det norske skattegrunnlaget kan være å likebehandle gjeld og egenkapital (CBIT eller ACE).
- om fritaksmetoden gir uheldige tilpasningsmuligheter ved grenseoverskridende aksjeinntekter.
- om en bør skyve noe av skattebyrden fra selskapsskatten over på mindre vridende skatter.

Utvalget skal også gjennomgå og komme med forslag til å forbedre systemet for skattemessige avskrivninger. Utvalget skal levere sin innstilling innen 15. oktober 2014.

Det er i utvalgets mandat pekt på at en eventuell reduksjon i selskapsskattesatsen må vurderes i sammenheng med det øvrige skattesystemet, herunder forholdet mellom person- og selskapsbeskatningen. De ulike delene av det norske skattesystemet er tett integrert, med en felles sats på alminnelig inntekt for personer og selskaper. Beskatningen av eierinntekt er basert på et felles prinsipp uavhengig av om inntekten stammer fra enkeltpersonforetak, deltakerlignet selskap eller aksjeselskap. Videre er systemet basert på en harmonisering av de høyeste marginalskattesatsene på arbeidsinntekt og aksjeinntekt for å unngå inntektsskifting. Dette antas å ha redusert tilpasningsmuligheter og bidratt til stabilitet og forutsigbarhet, men gir samtidig utfordringer når en skal vurdere endringer i deler av skattesystemet.

Vedlegg A: Avskrivningsregler 1990-2014

Tabell A.1 Saldogrupper og avskrivningssatser, 1990 og 1991.

Saldogruppe	
a.	
Maskiner, redskap, inventar, transportmidler og annet driftsløstøre	30
Personbiler unntatt drosjebiler og kjøretøyer for transport av funksjonshemmede	20
b.	
Skip, fiske- og fangstfartøy, borefartøy, flyttbare plattformer o.l.	25
Fly	15
c.	
Bygg og anlegg [1]	7
Hoteller, losjihus, bevertningssteder o.l. [2]	6
d.	
Alminnelige forretningsbygg som nyttes til kontorer, butikker o.l. [3]	4

[1] Driftsmidler som ved ervervet har en gjenværende brukstid på mindre enn 20 år, 11 pst.

[2] Driftsmidler som ved ervervet har en gjenværende brukstid på mindre enn 20 år, 10 pst.

[3] For driftsmidler som nevnt i d og som befinner seg i kommuner hvor det kreves etableringssamtykke etter etableringsloven § 3, er avskrivningssatsen 2 pst., 4 pst. kan likevel anvendes i kommuner der etableringssamtykket bare gjelder deler av kommunen.

Kilde: Finansdepartementet.

Tabell A.2 Saldogrupper og avskrivningssatser, 1992-2014.

Saldogruppe	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
a (kontormaskiner o.l.)	30	30	30	30	30	30	30	30	25	25	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
b (ervertet forretningsverdi)	30	30	30	30	30	30	30	30	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
c (vogntog, lastebiler, busser, varebiler mv.)	25	25	25	25	25	25	25	25	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
d (personbiler, maskiner og inventar mv.) [1]	20	20	20	20	20	20	20	20	15	15	15	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
e (skip, fartøyer, rigger mv.)	20	20	20	20	20	20	20	20	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
f (fly, helikopter)	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
g (anlegg for overføring og distribusjon av el. kraft og elektroteknisk utrustning i kraftforetak) [2]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
h (bygg og anlegg, hoteller mv.) [3]	5 (10)	5 (10)	5 (10)	5 (10)	5 (10)	5 (10)	5 (10)	5 (10)	2 (6)	2 (4/6)	4 (8)	4 (8)	4 (8)	4 (8)	4 (8)	4 (8)	4 (8)	4 (8)	4 (8)	4 (8)	4 (8)	4 (6/10)	4 (6/10)	4 (6/10)
i (forretningsbygg) [4]	2 (4)	2 (4)	2 (4)	2 (4)	2 (4)	2 (4)	2 (4)	2 (4)	0 (1)	0 (1)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
j (tekniske installasjoner i forretningsbygg og andre næringsbygg)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	10	10	10	10	10

[1] I 2014 er det innført startavskrivning i saldogruppe d på 10 pst.

[2] Saldogruppen ble opprettet i 2002. Tidligere inngikk driftsmidlene i samme saldogruppe som bygg og anlegg mv. (nå saldogruppe h).

[3] Bygg (og anlegg f.o.m. 2012) med så enkel konstruksjon at brukstiden må antas å ikke overstige 20 år kan avskrives med høyere sats. Driftsbygninger i landbruket kunne i 2001 avskrives med 4 pst. Husdyrbygg i landbruket kan f.o.m. 2012 avskrives med 6 pst.

[4] Forretningsbygg i distriktene kunne til og med 2001 avskrives med høyere sats.

Kilde: Finansdepartementet.

Vedlegg B: Skattesatser, 1990-2014.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Selskapsskatt	50,8	50,8	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	27	
Skatt på utbytte ¹ :																										
- Selskaper	27,8	27,8	27,8																							
- Personer	22,0	19,5	19,5									11					28	28	28	28	28	28	28	28	27	
Skatt på kapitalinntekt, personer	43	40,5	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	27	
Maksimale marginale skattesatser:																										
Utbytte ²	39,9	38,0	42,0	28	28	28	28	28	28	28	28	35,9	28	28	28	28	48,2	48,2	48,2	48,2	48,2	48,2	48,2	48,2	48,2	46,7
Lønnsinntekt ekskl. arbeidsgiveravgift	59,3	57,8	48,8	49,5	49,5	49,5	49,5	49,5	49,5	49,3	55,3	55,3	55,3	55,3	55,3	51,3	47,8	47,8	47,8	47,8	47,8	47,8	47,8	47,8	47,8	47,2
Arbeidsgiveravgift ³	16,7	16,7	16,7	14,3	14,3	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1
Ekstra arbeidsgiveravgift over 16 G ⁴				10	10	10	10	10	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5										
Lønnsinntekt inkl. arbeidsgiveravgift	65,1	63,8	56,1	59,4	59,4	59,3	59,3	59,3	60,1	60,0	64,7	64,7	64,7	64,7	64,7	61,5	54,3	54,3	54,3	54,3	54,3	54,3	54,3	54,3	54,3	53,7
Næringsinntekt			51,7	52,4	52,4	52,4	52,4	52,4	52,4	52,2	55,3	55,3	55,3	55,3	55,3	54,2	50,7	50,7	51,0	51,0	51,0	51,0	51,0	51,0	51,0	50,4

¹ Gjelder utbytte fra norske selskaper.

² Samlet skatt på utbytte til personer. Utdelt utbytte var inntil 1992 fradragsberettiget på selskapets hånd ved beregning av ordinær inntektsskatt til staten (27,8 pst.).

³ Arbeidsgiveravgiften er regionalt differensiert. Tabellen viser høyeste sats.

⁴ Når en arbeidstaker mottok ytelser fra samme arbeidsgiver på mer enn 16 ganger folketrygdens grunnbeløp, skulle det i tillegg til ordinær arbeidsgiveravgift beregnes en særskilt avgift på den overskytende inntekten.

Utlignet skatt på selskaper i Fastlands-Norge¹

Vedlegg C: Utviklingen i inntekter fra skatt på selskaper

Tabell C.1 Utlignet skatt for selskaper i Fastlands-Norge, 1990-2012.

	Mrd. kroner	I pst. av BNP Fastlands-Norge	I pst. av samlede skatte- og avgiftsinntekter fra Fastlands-Norge
1990	10,9	1,8	3,9
1991	10,2	1,6	3,5
1992	12,1	1,8	4,0
1993	15,7	2,2	5,0
1994	18,0	2,4	5,3
1995	22,0	2,7	6,0
1996	22,5	2,6	5,7
1997	27,8	3,0	6,4
1998	27,6	2,8	6,0
1999	33,3	3,2	6,8
2000	41,4	3,7	7,8
2001	39,5	3,3	7,1
2002	35,0	2,9	6,2
2003	31,8	2,5	5,5
2004	41,5	3,0	6,7
2005	45,2	3,1	6,9
2006	61,8	3,9	8,5
2007	69,1	3,9	8,6
2008	66,3	3,6	8,0
2009	72,6	3,9	8,5
2010	80,9	4,1	8,9
2011	73,9	3,6	7,8
2012	75,7	3,5	7,6

¹ Sum utlignet skatt for alle selskaper fratrukket skatt for selskaper som driver olje- og gassutvinning og rørtransport inkl. utenlandske sokkelselskaper lignet etter petroleumsskatteloven.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell C.2 Utlignet skatt på selskaper fordelt på næring¹ 2003-2007. Mill. kroner

	2003	2004	2005	2006	2007
Alle næringer	128 927	173 483	230 084	279 846	255 715
Jordbruk, skogbruk og fiske	236	381	522	783	711
Utvinning av råolje og naturgass. Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	97 296	131 954	185 270	219 448	188 990
Industri og bergverksdrift	4 432	5 606	5 993	7 017	9 953
Kraft- og vannforsyning	4 427	4 085	5 914	9 928	7 448
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 668	2 235	2 259	2 753	3 880
Varehandel, hotell- og restaurantvirks.	6 682	8 260	9 117	10 387	12 999
Transport, lagring og kommunikasjon	2 568	2 920	4 098	4 796	7 166
Finansiell tjenesteyting og forsikring	2 757	7 054	5 159	11 976	10 079
Eiendomsdrift, utleievirksomhet og forretningsmessig tjenesteyting	7 614	9 628	10 272	11 143	12 806
Off. administrasjon, undervisning, helsetjenester og andre tjenester	916	1 078	1 219	1 413	1 443
Uoppgitt	331	282	260	202	240
Selskaper lignet etter petroleumsskatteloven	97 160	131 990	184 930	218 096	186 638
Selskaper i Fastlands-Norge	31 767	41 493	45 154	61 750	69 077

¹Fordeling etter selskapenes hovednæring i henhold til Standard for næringsgruppering SN2002.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell C.3 Utlignet skatt på selskaper fordelt på næring¹ 2007-2012. Mill. kroner

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Alle næringer	255 715	313 552	218 191	256 069	300 638	306 516
Jordbruk, skogbruk og fiske	702	306	704	1 844	1 329	831
Bergverksdrift og utvinning	188 668	253 137	150 709	178 450	225 259	228 597
Industri	8 961	9 217	6 813	8 705	11 696	7 974
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	7 432	10 103	8 859	13 763	10 362	8 761
Vann, avløp, renovasjon	209	163	189	292	271	237
Bygge- og anleggsvirksomhet	5 227	4 566	3 866	3 805	3 858	4 588
Varehandel, reparasjon av motorvogner	12 423	9 424	8 359	11 209	12 476	10 780
Transport og lagring	5 526	5 033	3 025	3 885	7 622	6 293
Overnattings- og serveringsvirksomhet	626	572	458	434	569	569
Informasjon og kommunikasjon	3 444	2 258	3 898	4 768	4 629	3 937
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	10 083	8 126	21 088	16 860	9 703	19 897
Omsetning og drift av fast eiendom	6 025	4 588	4 671	5 389	5 356	5 738
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	2 853	2 919	2 687	3 314	3 581	3 488
Forretningsmessig tjenesteyting	2 078	1 840	1 472	1 745	2 171	1 971
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	27	32	34	32	39	40
Undervisning	120	115	111	136	151	152
Helse- og sosialtjenester	651	631	712	753	831	935
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	227	210	209	203	209	201
Annen tjenesteyting	212	186	192	205	204	239
Lønnet arbeid i private husholdninger	0	0	0	0	0	0
Internasjonale organisasjoner og organer	0	0	0	0	0	0
Uoppgitt	222	126	131	277	322	1 288
Selskaper lignet etter petroleumsskatteloven	186 638	247 253	145 641	175 132	226 748	230 828
Selskaper i Fastlands-Norge	69 077	66 299	72 550	80 937	73 890	75 688

¹ Fordeling etter selskapenes hovednæring i henhold til Standard for næringsgruppering SN2007.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg D: Bruttoinvesteringer i fast realkapital

Tabell D.1 Bruttoinvesteringer i fast realkapital. Løpende priser. Mill. kroner

	Alle næringer	Fastlands- Norge	Næringer som er med i statistikken over utenlandskontrollerte foretak ¹		
			Samlet	Herav utenlands- kontrollerte foretak	Utenlands- kontrollerte foretaks andel
1990	154 010	109 203			
1991	154 177	104 810			
1992	151 226	100 937			
1993	164 099	99 986			
1994	174 378	115 506			
1995	186 743	135 071			
1996	208 706	151 422			
1997	245 784	170 074			
1998	284 924	188 910			
1999	272 114	190 745			
2000	272 857	194 107	193 528	50 339	26 pst.
2001	278 849	206 641	229 674	48 094	21 pst.
2002	273 940	209 887	199 822	52 614	26 pst.
2003	276 727	203 349	201 921	42 360	21 pst.
2004	319 520	235 458	235 961	48 325	20 pst.
2005	376 107	273 407	296 200	63 348	21 pst.
2006	433 103	317 520	307 957	76 108	25 pst.
2007	513 771	382 816	322 424	48 408	15 pst.
2008	542 277	396 059	307 821	54 137	18 pst.
2009	515 580	349 234	274 272	45 591	17 pst.
2010	481 985	339 748	244 985	22 788	9 pst.
2011	539 299	374 533	251 499	30 376	12 pst.
2012	602 986	403 981			
2013	681 899	442 221			

¹ Utenlandskontrollerte foretak er her definert som foretak som kontrolleres enten direkte eller indirekte av et foretak i utlandet (mer enn 50 pst. eierandel). Statistikken omfatter ikke alle foretak og er derfor ikke direkte sammenlignbar med tall for samlede realinvesteringer (foretak innen finansiell tjenesteyting og forsikring, jordbruk, skogbruk, fiske, offentlig forvaltning, undervisning, helse- og sosialtjenester og andre sosiale og personlige tjenester er ikke inkludert). Statistikken inkluderer imidlertid sammenlignbare tall for hele næringslivet, som en referanse for statistikken over de utenlandskontrollerte foretakene. Kilde: Statistisk sentralbyrå.